

Ledarskap i förändring

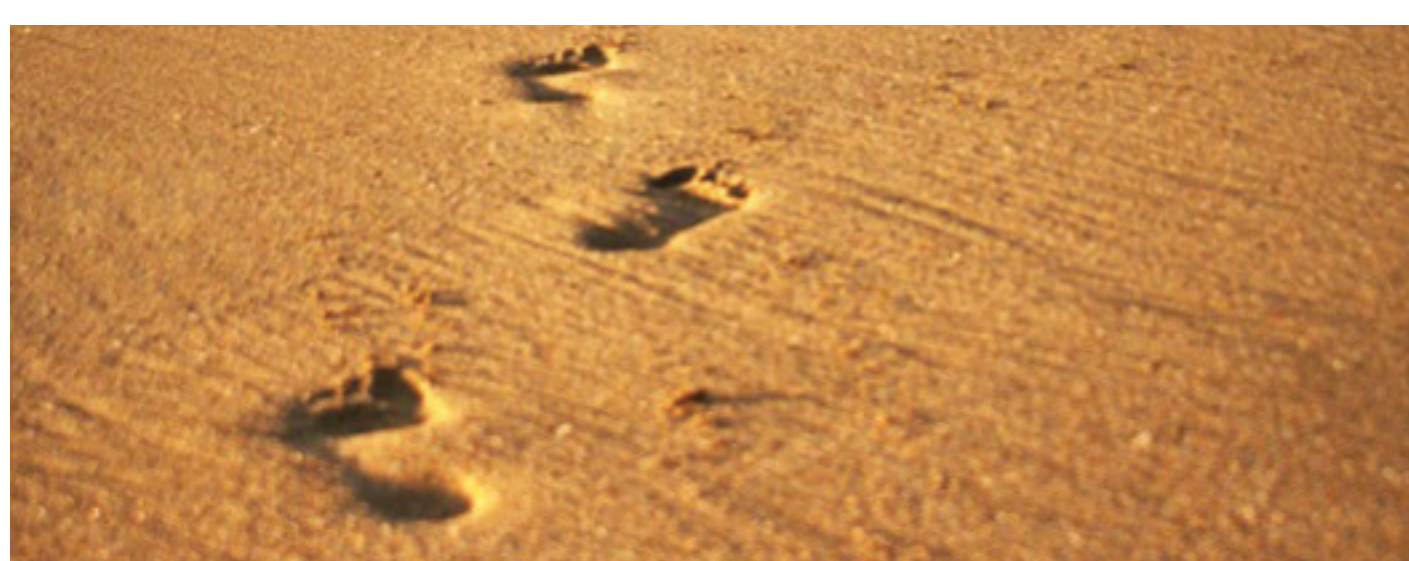
– Traditionell ledarskaputbildning jämförs med ett nytt koncept – Schibbolet

Julia Romanowska, Maria Eriksson, Hugo Westerlund, Töres Theorell, Stressforskningsinstitutet, Stockholms universitet
Britt-Maj Wikström, Högskolan i Akershus, Norge
Gerry Larsson, Försvarshögskolan

Hur påverkas chefernas ledarkompetens och vilja/mod att ta ansvar? Hur påverkas chefernas och medarbetarnas mentala ohälsa?

Inledning Den moderna ledaren ställs oåterkalleligen inför en föränderlig och komplex verklighet som kräver kompetens att möta det okända, svårtolkade och etiskt komplexa. För att utveckla sådan "icke instrumentell" kompetens behövs nya, kreativa sätt att påverka ledarskap. Den svenska demokratiska ledarskapstraditionen, som förmedlas av ledarskaputbildningar, har många fördelar men även vissa brister. Internationella studier visar att bristande ansvarstagande hos ledare, s.k. laissez-faire-beteende med oförmåga, ovilja eller rädsla att ta itu med svårigheter, påverkar de anställdas hälsa negativt och att detta visar sig vara förhållandevis vanligt i Sverige.

I föreliggande studie jämfördes en väl förankrad svensk chefsutbildning med ett experimentellt, konstnärligt koncept (Schibbolet). Syftet var att utvärdera hur

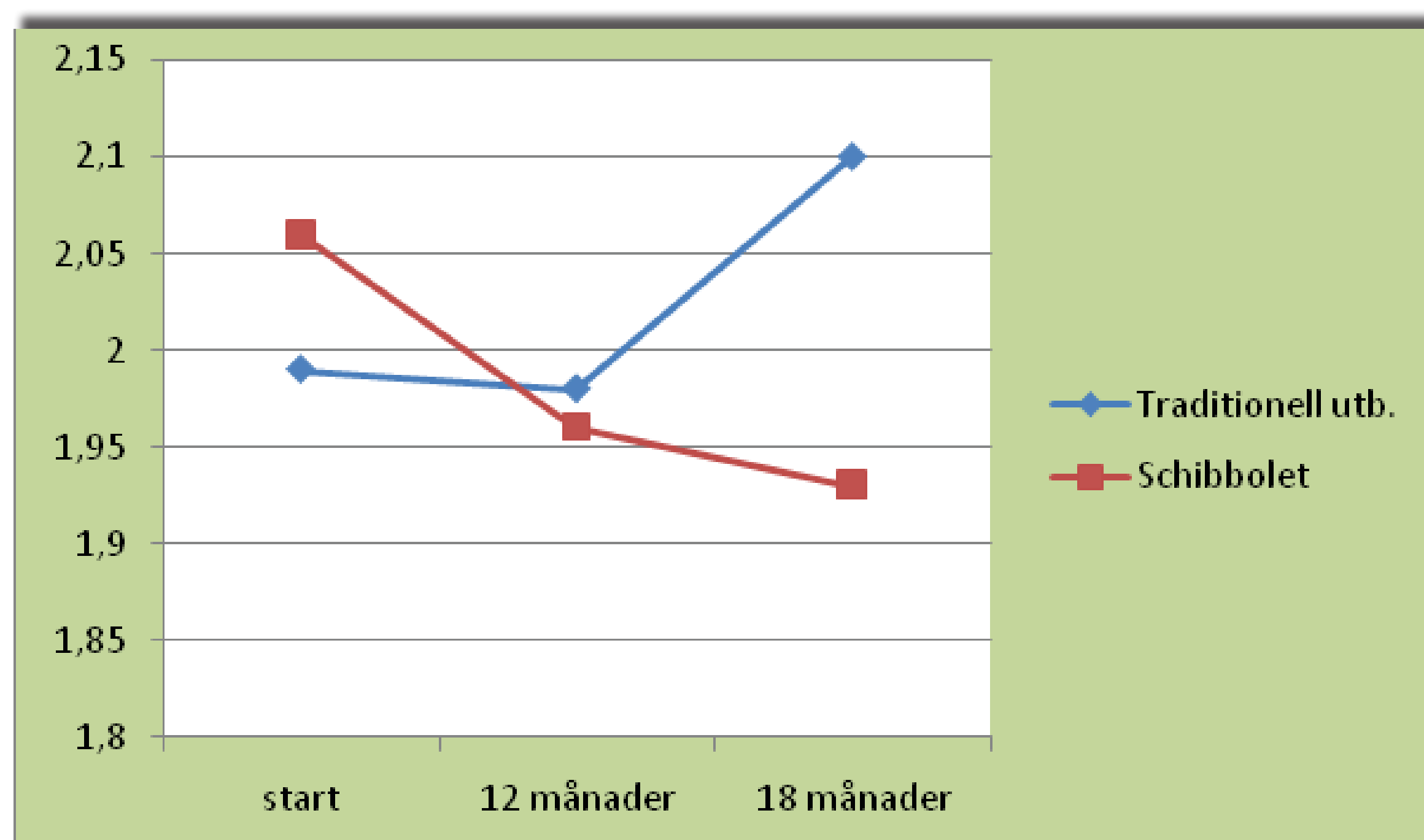
det personliga ledaransvaret påverkas och hur det i sin tur inverkar på chefernas och underställdas psykosociala hälsa.

Metod 47 chefer från skilda verksamheter slumpades antingen till traditionell ledarskaputbildning (n=24) eller till det nya konceptet, Schibbolet (n=23). Varje grupp träffades 12 gånger under ett års tid. Schibboletkonceptet utgörs av en experimentell, scenisk form - ett kollage av litterära texter och musik åtföljt av reflektion (individuellt och i grupp) kring frågor som deltagarna själva tar upp. Den andra utbildningen hade ett klassiskt upplägg med teoripass, gruppövningar och hemläxor. Dattainsamling skedde vid studiens start, efter ett år samt ett och ett halvt år senare (oktober 2008). Chefernas kompetens utvärderades av sex bedömare (varav fyra underställda). Både chefer och underställda lämnade blodprov för analys av biologiska stressparametrar och besvarade även frågor om mentalhälsa. Cheferna genomgick att antal psykologiska tester.

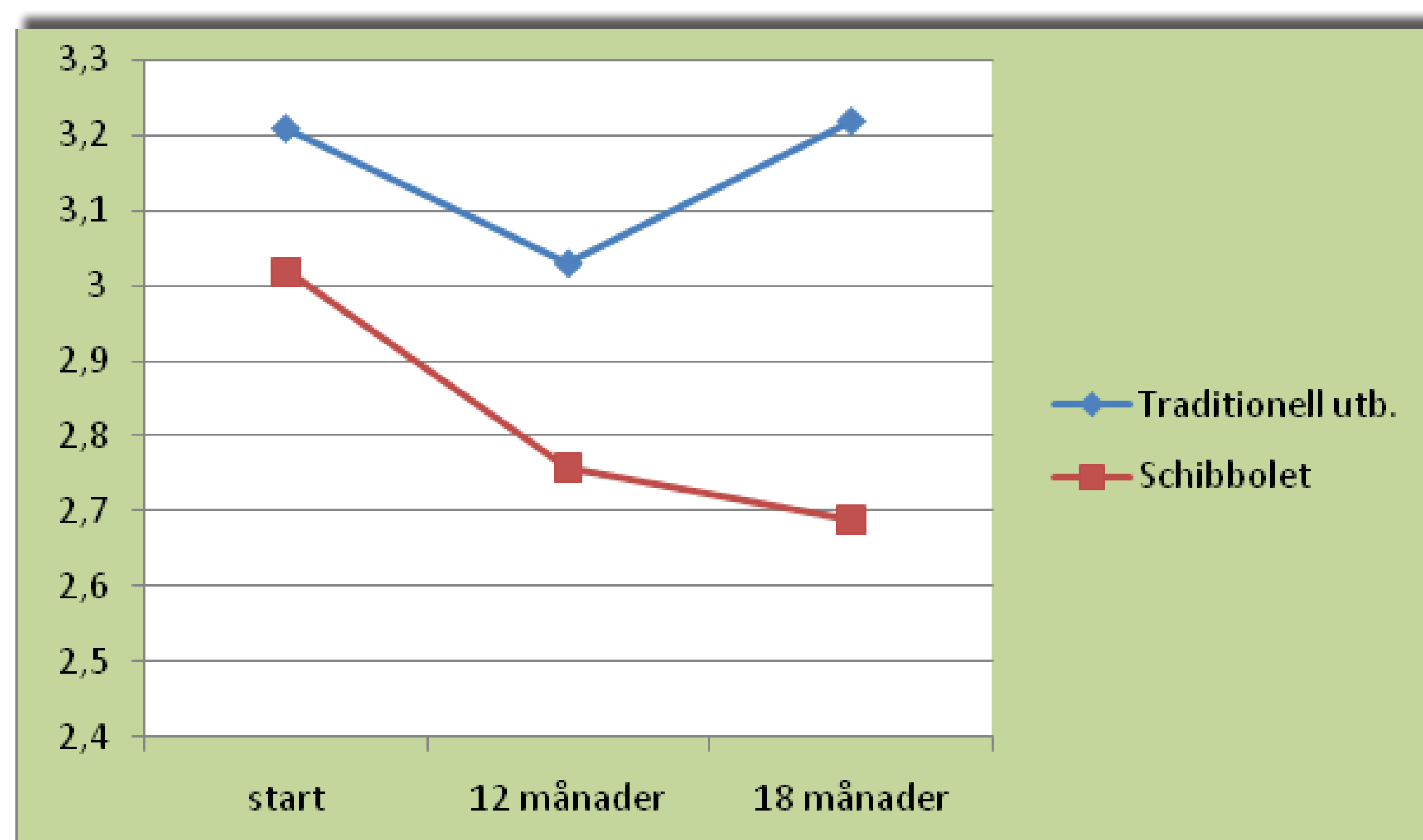
Resultat

Erfarenheterna hittills visar att det nya konceptet ger positiva effekter på deltagarna och deras medarbetare

Prestationsbaserad självkänsla

Coping

Efter 12 månader fann vi ingen konsekvent skillnad i utveckling mellan grupperna. Efter 18 månader fanns emellertid ett tydligt mönster med signifikanta grupp-skillnader med fördel till Schibboletgruppen: bättre utveckling av DHEA-s, ett anabolt hormon som skyddar mot skadliga stress effekter ($p=0.045$) samt även bättre utveckling av den psykiska hälsan: sömnproblem, utmattning, depressionssymptom ($p=0.008$), copingmönstret ($p=0.01$) och den prestationsbaserade självkänslan ($p=0.019$). Underställda och kollegor till "Schibboletgruppens" chefer har uppfattat en tydlig förändring hos cheferna i riktning mot större ansvarstagande (mindre "laissez-faire beteende" och mera mod i Schibboletgruppen) samt ökad stresshanteringsförmåga.